

N. 13

SEANCE DU SOIR — AVONDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 20 h 15 m.
De vergadering wordt geopend om 20 h 15 m.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VERREYCKEN TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AMBTENARENZAKEN OVER «DE MAATREGELEN DIE DE MINISTER ZAL TREFFEN OM DE ONVEILIGHEID IN DE GROTE STEDEN TE BESTRIJDEN»

INTERPELLATION DE M. VERREYCKEN AU MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «LES MESURES QUE PRENDRA LE MINISTRE EN VUE DE LUTTER CONTRE L'INSECURITE DANS LES GRANDES VILLES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Verreycken tot de minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken over «de maatregelen die de minister zal treffen om de onveiligheid in de grote steden te bestrijden».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, ik zou mijn vragen willen inleiden met drie illustratieve geschiedenissen. Mijn eerste illustratie blijft dicht bij huis.

In Borgerhout werd op de avond van 4 maart 1992 een oudere man gestoord door nachtlawaai, veroorzaakt door een buurman. De oudere man ging aanbellen om protest te laten horen, doch werd weggelachen. De hele nacht door werd, met het bijhorende lawaai, gewerkt in de buurwoning en 's ochtends wendde de man zich opnieuw, ditmaal zeer opgewonden, tot de buurman. Een jonge Marokkaanse vriend van de lawaaiërige buur diende de oudere man een vuistslag toe, waarop deze op de grond belandde.

Hij kon aan die agressie van de gastarbeider fysiek geen weerwerk bieden, strompelde naar huis en belde de politie. Uit de politieverlagen ter zake zal men ongetwijfeld hebben geleerd, dat de man enkele minuten na het telefoontje overleed aan een hartaanval.

Dat hij drie uur op straat bleef liggen, vooraleer het parket opdaagde, is een triest en zeker betreurenswaardig randgebeuren. Het loutere feit evenwel van het doorgeven van de gebeurtenissen aan het parket, wijst op het vermoeden dat geen spontane hartaanval aan de basis van het overlijden lag. Ik ben echter geen politie-arts, en wens dan ook geen enkele schuldconclusie vast te knopen aan dit optreden van het parket.

Wel zal onmiddellijk de analogie opvallen met de gebeurtenissen, die verschillende jaren geleden te Laken plaatsvonden. Daar werd een FDF-plakkersploeg geconfronteerd met een Volksunie-plakkersploeg. Na duw- en trekwerk, na wederzijdse slaande argumenten, gingen de beide plakkersploegen naar huis. Enkele uren later overleed een der FDF-plakkers, de heer Georgin, aan een hartaanval. De leden van de Volksunie-plakkersploeg werden tot zware straffen veroordeeld, omdat het gekrakeel van enkele uren voordien onlosmakelijk verbonden werd aan de dodelijke hartaanval.

Deze verwijzing in de marge naar vroegere gebeurtenissen doet niets af aan de vaststelling dat vandaag, in een deelgemeente van de grootstad Antwerpen, de onveiligheid met de dag toeneemt, waarbij de ene trieste anekdote uit Borgerhout zeker illustratief kan worden genoemd voor de situatie in geheel Antwerpen.

Er is nog een tweede gebeurtenis die mij ertoe aanzet om u enkele vragen te stellen. Op donderdag 13 maart van dit jaar werd door een klas van een meisjesschool uit Dendermonde een uitstap ingericht naar Brussel, hoofdstad van Vlaanderen met Europese aspiraties en tegelijk oudste cultuurstad van de Nederlanden. Een bezoek aan deze stad moet inderdaad op het programma kunnen staan van iedereen die zich aan onze geschiedenis interesseert. Die mening werd niet gedeeld door een groep gastarbeiders, die de schoolmeisjes molesteerde. Molestering die de directeur van de betrokken school ertoe aanzette om elk verder bezoek aan Brussel resoluut van het programma te schrappen.

De feiten zijn u uiteraard bekend en ik vat enkel kort samen: na het middagmaal, op die dertiende maart, werd de groep meisjes waarover ik het heb aangevallen, geslagen, geschopt, bedreigd met een mes, omdat zij Nederlands spraken. De resultaten logen er dan ook niet om: wurgsporen, letsels aan de halswervel, kneuzingen, inwendige bloedingen in het hoofd, een neusbreuk, kortom vaststelbare resultaten van een brutale ongeprovoceerde agressie. Het ergerlijke is tegelijk dat de meisjes wel degelijk om hulp verzochten tijdens de agressie, die zich langs verscheidene straten afspeelde, doch dat slechts één dame hulp wilde bieden. Die ene moedige dame werd daarvoor afgestraft met een slag op het hoofd, vanwege de agressors.

Het niet-verlenen van hulp vloeit duidelijk voort, enerzijds uit angst voor de agressie, anderzijds ook uit vrees om voor racist te worden uitgescholden.

De steeds groeiende onveiligheid in de steden, ten overvloede gedemonstreerd door de twee aangehaalde gebeurtenissen, wordt weggemoffeld en ontkend.

Al te dikwijls wordt verteld dat enkel een « subjectief » gevoel van onveiligheid zou leven bij de burger, dat dan nog zou worden gevoeld door degenen die het aandurven de onveiligheid aan te klagen en de agressors bij naam te noemen, wat dan weer als racisme wordt afgeschilderd. De gebeurtenissen kunnen samen met de ontelbare gelijkaardige agressies op ouderen, én op jongeren, die niet tot de gastarbeidersgemeenschap behoren, minstens « objectieve » vaststellingen worden genoemd.

Hoe kan men de gebeurtenissen van zondag 15 maart anders noemen? Toen werd te Brussel door een groep jonge Maghrebijnse gastarbeiders een politiebureau belegerd en werden tientallen autoruiten en uitstalramen stukgeslagen. Als klap op de vuurpijl werden opnieuw messteken uitgedeeld. Dit alles werd geklasseerd onder de vergoelijkende noemer: opstootjes met migrantenjongeren, wat in sommige kranten slechts op pagina 18 verscheen. Onmiddellijk werd een linkse duider voor de BRT-camera's gehaald om te vertellen dat de ontoereikende opvang van de jonge vreemdelingen oorzaak was van de brutale agressie.

Uit de politie-informatie blijkt dat in en rondom Brussel 143 Noordafrikaanse jongerenbendes en metrobendes actief zijn. Een deskundige politie-woordvoerder merkt op in een krant: « De laatste tijd vormen zich steeds meer groepjes migranten, die er enkel op uit zijn om mensen lastig te vallen en herrie te schoppen. » Deze beide gegevens tonen overduidelijk aan dat het gevoel van onveiligheid gevoeld wordt door de werkelijkheid, dus door de reële onveiligheid in onze steden.

Het blijven verwijzen naar « subjectief » gevoel is in deze materie volstrekt ongeloofwaardig en manifest onwaar. Het blijven hanteren van scheldwoorden als « racist » komt dan ook over als het optrekken van een rookgordijn rond de onwil tot ingrijpen van de diensten.

Niet enkel degenen die de agressie aanklagen, maar ook degenen die de agressie willen en kunnen aanpakken, worden met het scheldwoord racist bedacht. Zo zijn er de stedelijke politiekorpsen die het verwijt te slikken krijgen dat zij selectief gastarbeiders zouden viseren, en daardoor provocerend zouden optreden. Een verklaring aan een krant moet de autochtonen belemen en regelmatig de gastarbeiders verontschuldigen vermits zij « getraumatiseerd zijn door het geweld van de politie ». Het verwijt van racisme is nooit ver weg. Alsof het racistisch zou zijn dat de politie de criminaliteit bestrijdt op de plaats waar deze te lokaliseren is! Dit lijkt mij eerder een blijk van efficiëntie dan een blijk van vooringenomenheid.

Ik neem trouwens mijn petje af voor de werking van de stedelijke politiekorpsen die, soms tegengewerkt door het hoofd van de politie, er toch in slagen om de criminele tijdbom in onze steden min of meer onder controle te houden.

Mijn vragen aan de minister moeten duidelijkheid kunnen brengen:

Hoe zal de minister de hoofden van de politiekorpsen instrueren teneinde de groeiende agressie het hoofd te kunnen bieden?

Zal de minister de efficiëntie en de ervaring van onze politiekorpsen verder laten afremmen door hen doelgerichte selectiviteit in de controles te verbieden?

Wat zal de minister doen om de burger ervan te overtuigen dat het geen blijk van racisme is om hulp te bieden, zelfs niet indien de agressie uitgaat van gastarbeiders?

Welke maatregelen zal de minister nemen om de onveilige situatie in de steden, slechts ten dele geïllustreerd door drie gebeurtenissen, te verbeteren?

De onvoorstelbaar actieve aandacht van de minister doet me het ergste vermoeden. Ik hoop nu maar dat hij begrijpt dat deze interpellatie niet vraagt naar een antwoord dat zou bestaan uit een scheldtirade in de richting van het Vlaams Blok. Een dergelijk antwoord zou immers het probleem van de groeiende onveiligheid geen stap dichterbij een oplossing brengen.

Gezien de precedentes wacht ik met zeer veel twijfel het antwoord van de minister af. (*Applaus op de banken van het Vlaams Blok.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Tobback.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal zeer kort antwoorden op de vragen die de heer Verreycken heeft gesteld.

Om te beginnen stel ik vast dat de heer Verreycken op ten minste twee punten van zijn uiteenzetting het proces maakt van de rechterlijke macht. Het parket is volgens hem te laat gekomen en het gerecht heeft in de zaak-Georgin te strenge straffen uitgesproken. Ik neem aan dat in de kringen waartoe de heer Verreycken behoort, die straffen inderdaad zwaar zijn aangekomen.

Mijnheer Verreycken, indien u hierop echter kritiek wil uitbrengen, dan moet u de minister van Justitie interpellieren. Ik heb geen mening te formuleren over het optreden van het parket.

Heeft het gerecht te zware straffen uitgesproken? Zolang wij in een rechtsstaat leven — en de meesten van ons in dit halfrood staan daar toch op — zullen wij de scheiding der machten moeten eerbiedigen. Ik weet wel dat u vol bewondering staat voor regimes die die scheiding niet plachten te eerbiedigen. Dat is echter uw zaak.

Ik stel met groot genoegen vast dat de heer Verreycken er zeer zwaar aan tilt dat men hem een racist noemt. Ik begrijp niet waarom u daar zo zwaar aan tilt, mijnheer Verreycken. Ik heb immers nog nooit gezien dat u en uw soortgenoten zich ervoor generen daar openlijk voor uit te komen. Waarom vindt u « racist » dan een scheldwoord? Ik gebruik dat woord ook niet als een scheldwoord. Ik stel gewoon vast dat u dat bent. Buiten het Parlement vindt u dat trouwens geregeld een eretitel. Waarom vindt u dan dat het hier een scheldwoord is? (*Protest van de heer Peeters.*)

Waarom onderbreekt u mij nu? Verhef ik nu soms mijn stem?

De heer Peeters. — Ik onderbreek u omdat u onzin vertelt.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — U zult daarover niet oordelen voordat ik helemaal geantwoord heb. Als u wilt, kunt u mij verder onderbreken. U kunt ook naar de goede raad van de heer Verreycken luisteren.

Ik verbaas er mij dus over, heren — indien ik dat zo kan zeggen —, dat u getroffen bent door het gebruik van het woord « racist ».

De heer Peeters. — Dat woord zegt ons niets.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Dat is net wat ik dacht. Het woord zegt u dus niets. Waarom vindt de heer Verreycken het dan een scheldwoord?

De heer Peeters. — Als u het zegt, is het een scheldwoord. Het woord zelf laat ons steenkoud.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Waarom tilt de heer Verreycken er dan zo zwaar aan? U zou daarover eens tot een akkoord moeten komen in uw fractie.

Ik stel vast dat de heer Verreycken zich in zijn interpellatie voortdurend in de plaats stelt van het gerecht. Hij vertelt zijn geschiedenissen. Zo heeft hij het zelf genoemd. Hij geeft er zijn eigen connotaties aan en zijn eigen interpretatie. Over elk van de geschiedenissen werd proces-verbaal opgesteld. Ik wens af te wachten wat het gerecht daarvan zal vinden.

Mijnheer Verreycken, ik zeg wel zeer concreet dat u de structuur van onze politiediensten eens moet bestuderen. Ik heb geen instructies te geven aan de hoofdcommissarissen of de commissarissen van de politie. Het hoofd van de politie is volgens onze gemeentewet de burgemeester. Het is dus de burgemeester die instructies geeft of niet. En, de minister van Binnenlandse Zaken heeft hem geen instructies te geven. Uw vraag is bijgevolg volkomen naast de kwestie.

Op uw tweede bewering wens ik eveneens duidelijk te antwoorden. Ik ken geen enkele burgemeester — u wordt verzocht namen te noemen en bewijzen aan te brengen — die aan zijn politie zou verboden hebben deze of een andere controle uit te voeren.

Ten derde, ik heb op geen enkel moment aan welke politiedienst ook gevraagd, als het de gemeentepolitie betreft, of opgelegd, als het de rijkswacht betreft, om identiteitscontroles op de enen wel en op de anderen niet uit te voeren. De rijkswacht heeft op dat punt van mij geen enkele instructie gekregen. De ABT-patrouilles, die ik in Brussel, in Charleroi en in Antwerpen heb versterkt, voeren de identiteitscontroles uit die zij opportuun achten. Zij hebben op dat punt van mij geen enkele restrictieve instructie gekregen.

Ik heb hen natuurlijk niet gezegd, zoals u zou wensen, dat ze alleen maar burgers met een bruine huidskleur mogen ondervragen. Dat is juist. Zij zijn geacht van ieder individu dat zij, 's nachts of overdag, op straat ontmoeten en van wie zij het noodzakelijk achten de identiteit te controleren, deze dan ook te controleren. U zou natuurlijk willen dat hen opdracht werd gegeven om alleen maar bruinhuidigen te controleren.

De heer Van Walleghem. — U heeft dat al gezegd.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Ja, maar ik herhaal het omdat u het zou begrijpen, want jullie zijn wat dik van vel en wat moeilijk van aannemen. Ik weet wel dat jullie het niet graag horen, maar daarom herhaal ik het met des te meer genoegen. Ik hoop dat u mij nog dikwijls onderbreekt. Ik vind dat jullie een mooie groep zijn die ten andere weet wat criminaliteit is. Dat heb ik daareven op het nieuws nog gezien. Jullie weten zeer goed hoe criminelen zijn en wat criminaliteit is. Daarvoor zijn jullie uitstekend geplaatst.

De heer Van Walleghem. — Dank u, mijnheer de minister.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Graag gedaan, bijzonder graag gedaan.

Tenslotte wil ik nog het volgende zeggen, voor zover het aan u is besteed. Ik heb de politiediensten die onder mijn bevel staan, dat is dan de rijkswacht, opdracht gegeven om op geen enkele vierkante meter van welke stad ook te wijken voor wat ook. Ik wens in geen geval dat de politie welk deel ook van welke stad ook zou opgeven en er de controle zou over verliezen. Er zijn inderdaad pogingen om in gedeelten van Brussel het terrein af te bakken, en om in bepaalde gedeelten van de stad de politie buiten te houden. U krijgt daar dus de wederuitgave van *West Side Story*.

Ik heb de rijkswacht uitdrukkelijk opdracht gegeven om nergens aan toe te geven. U zou dat trouwens veel te graag hebben en, zoals u weet, gun ik u niets. Dat order is duidelijk.

Wat de burgemeesters betreft, kan ik zeggen dat er op enkele stappen van hier in het crisiscentrum, op hetzelfde ogenblik, een voorafbeelding bezig is van wat na de aanvaarding van de wet op het politieambt het vijfhoeksoverleg zal worden. Op dit moment heeft er dus een overleg plaats over deze en andere problemen tussen het gerecht, het parket, de gerechtelijke politie, de rijkswacht en een aantal burgemeesters uit het Brusselsse.

Mijnheer Verreycken, noch de rijkswacht, noch ikzelf hebben uw bijzonder gekleurde waakzaamheid nodig. Het politieoptreden is overigens uitstekend. Zij hebben het bewijs geleverd dat zij de situatie in Brussel de baas zijn.

Ik weet natuurlijk wel dat wij met politie en rijkswacht problemen die ten gronde maatschappelijk zijn, niet kunnen oplossen. Met een politieoptreden kun je de situatie alleen maar meester blijven. Politie en rijkswacht zijn alleen maar een deksel op een ketel. Als iets te lang kookt, begeeft uiteindelijk het sterkste deksel. Ofwel pakt men de problemen van verkrotting en marginalisering in Brussel aan, ofwel blijven wij geconfronteerd met de problemen. De regering heeft samen met de Executieven van Gemeenschappen en Gewesten en met de gemeenten gekozen voor de echte aanpak. Alles wat ik ter zake wil doen, ook het optreden van politie en rijkswacht, past in dat kader.

Zoals de Eerste minister en bepaalde leden van de oppositie terecht hebben gezegd, kunnen politici niet alle problemen oplossen, wat meteen al een antwoord is op die andere vraag die werd gesteld. Het feit dat burgers geen hulp bieden aan het slachtoffer van een agressie van wie die ook mag komen, zegt zeer veel over

die burgers en is tekenend voor de mentaliteit in onze samenleving: mensen in nood moeten blijkbaar niet meer worden geholpen. Ik signaleer bovendien dat onze strafwet de weigering van hulp aan mensen in nood bestraft.

Overigens vind ik de reactie dom van de schooldirecteur van Dendermonde die zijn leerlingen aanraadt voortaan uit Brussel weg te blijven. Ik kan zijn standpunt helemaal niet onderschrijven en men mag hem dat gerust gaan vertellen. Het is hier trouwens een publieke vergadering.

Tenslotte nog dit. In de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden voorgezeten door de heer Pede, die hier vandaag graag het woord had gevoerd, maar jammer genoeg niet aanwezig kon zijn, hebben wij op vraag van de heer de Donnée en ook van de heer Cardoen, twee volle namiddagen besteed aan het probleem van de criminaliteit in de steden en de evolutie ervan. Vooral Brussel stond daarbij centraal. Ook de organisatie van de politiediensten en wat de regering ter zake wil doen, kwamen daarbij aan bod. Met genoegen heb ik moeten vaststellen dat bepaalde figuren op die vergaderingen niet zijn opgedoken. Spijtig genoeg verschijnen die wel op andere plaatsen, als het om de vertoning gaat, en daar hebben zij dan een grote mond. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil eerst op de laatste opmerking van de minister ingaan. Hij verwacht enkele zaken. Tijdens de vorige legislatuur was ik alleen zetelend senator voor het Vlaams Blok. Zijn opmerking over «figuren» is dan ook volkomen onterecht. Het was mij ook materieel onmogelijk om met verschillende senatoren van het Vlaams Blok op die commissievergaderingen aanwezig te zijn...

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Mijnheer de Voorzitter, deze commissievergaderingen dateren van één maand geleden.

De heer Verreycken. — Trouwens, ik heb de minister geïnterpelleerd op 30 januari 1990, op 8 november 1990, op 8 mei 1991 en op 21 mei 1991, telkens over hetzelfde onderwerp, namelijk de groeiende onveiligheid en criminaliteit. Telkens heb ik ongeveer hetzelfde ontwijkende antwoord gekregen. Ook nu weer wijdt de minister de eerste helft van zijn antwoord aan een volkomen irrelevante opmerking over het parket, waarover hij beter in de Ministerraad of met zijn collega zou confereren, maar alleszins niet met mij. De andere helft wijdt hij aan een scheldpartij in de richting van de boodschapper. Daarbij doet hij alsof hij al mijn intenties kent, mij tot in mijn diepste gemoed doorgrondt en mij onmaskert. Wel blijft hij, zijn eigen woorden getrouw, met alle middelen een democratische partij met democratisch verkozenen bestrijden, terwijl hij mij verwijt een racist te zijn. Dat is dom.

De heer Tobback, minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken. — Ik verwijt u dat niet. Ik stel dat vast. Gij kunt dat ten andere niet verhelpen, want gij zijt zo geboren.

De heer Verreycken. — Ik herhaal: dat is dom. Ik verwijs naar de woorden van de Joodse etnoloog Levi-Strauss, die zegt: «Ras en cultuur zijn twee verschillende begrippen. Het is dwaas iemand voor racist uit te schelden omdat hij aan bepaalde waarden niet de voorkeur geeft en weigert alle culturen als evenwaardig te beschouwen. Het is geen misdaad een bepaalde manier van leven en denken te verkiezen boven een andere en zich weinig aange trokken te voelen door gedragingen of door een levenswijze, die, hoe eerbiedwaardig ook, al te ver verwijderd zijn van de waarden waaraan men traditiegetrouw gehecht is. Dit heeft helemaal niets met racisme te maken.» Dat zijn de woorden van Levi-Strauss. Het gebruik van het woord racisme behoort dus duidelijk tot het schelwoordenjargon van de minister.

De initiële vraag blijft ondertussen onbeantwoord. Daarom stel ik ze hier opnieuw als slot van mijn repliek. Zal de minister schellend, permanent schellend, ter plaatse blijven trappelen? Zullen immobilisme en frustratie over een voorbijgevoerde verkiezingsuitslag zijn gedrag blijven bepalen, of zal hij iets doen tegen de stijgende criminaliteit? Of verkiest hij niets te doen, op gevaar

af zijn juristen te moeten raadplegen en veroordeeld te worden wegens het weigeren van hulp aan mensen in nood, maar dan wel aan Vlaamse mensen. (*Applaus op de banken van het Vlaams Blok.*)

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN MEVROUW HARNIE TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE OPZEGGING VAN HET IAO-VERDRAG NR. 89 INZAKE NACHTARBEID»

INTERPELLATION DE MME HARNIE AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LA DENONCIATION DE LA CONVENTION N° 89 DE L'OIT SUR LE TRAVAIL DE NUIT»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Harnie tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over «de opzegging van het IAO-Verdrag nr. 89 inzake nachtarbeid».

Het woord is aan de interpellant.

Mevrouw Harnie. — Mijnheer de Voorzitter, in de discussie over nachtarbeid wordt de emancipatie van de vrouw op de arbeidsmarkt meestal gebruikt als dekmantel voor het verder uitbreiden van de flexibiliteit van arbeidstijden, lonen en contracten. Het is een zeer belangrijk principe dat wij de voorbije vijftien jaar niet hebben kunnen doorpakken.

Nachtarbeid heeft niets te maken met de emancipatie van de mens, dus man en vrouw. Nachtarbeid heeft in negatieve zin wel veel te maken met het leven van het individu, het gezinsleven, het sociale en het culturele leven.

Wanneer wij in de jaren zeventig ontelbare uren hebben besteed aan debatten en discussies over de gelijke behandeling van man en vrouw, was de EG-richtlijn een belangrijk middel om discriminaties weg te werken of om een volwaardige participatie van de vrouw op de arbeidsmarkt te realiseren. Wij hebben daarbij echter altijd gezegd dat dit niet kon tegen om het even welke prijs. Wij, dat zijn belangrijke groepen in de vrouwenbeweging en in de vakbonden, hebben deze gelijke behandeling altijd verbonden met de emancipatie van de werknemersgroep. Ik bedoel daarmee de werkomstandigheden gecombineerd met het privé- en het gezinsleven.

De valkuil waarvoor wij nu staan, namelijk de mogelijke uitbreiding van nachtarbeid voor vrouwen tot de industrie verdiende dan ook een redelijk politiek en sociaal debat vóór de opzegging van de richtlijn.

Ik neem het voorbeeld van Ford-Genk. Men zegt mij dat Ford-Genk de jongste dagen en weken is overgegaan tot de aanwerving van vrouwen voor nachtarbeid, meer bepaald voor de stikafdeling. In deze afdeling wordt de bekleding van de zetels voor de auto's gestikt. Elke die in deze afdeling is binnen geweest beseft dat het werk op zich reeds weinig bijdraagt tot de ontwikkeling van de mens, en zeker niet 's nachts. Deze job biedt ook weinig promotiekansen. Als ik goed ben ingelicht heeft Ford-Genk het zelfs niet nodig gevonden een vergunning aan te vragen. Het zou dus best kunnen dat Ford-Genk zich nu beroept op het arrest-Stoeckel van 15 juli 1991 en hoopt dat in geval van klachten de omslachtige procedure voldoende tijd zal bieden om uiteindelijk in het gelijk te worden gesteld.

Mevrouw de minister, ik heb deze vraag niet schriftelijk kunnen stellen omdat ik van die situatie niet vroeger op de hoogte was. Ik vraag u of wat bij Ford-Genk gebeurt, zo maar kan in België.

Een tweede belangrijk punt handelt over de uitspraak van de Europese Commissie. Ik ben van oordeel dat de Europese Commissie ten onrechte beweert dat de Conventie nr. 89 in strijd is met de interpretatie van de Europese richtlijn van 9 februari 1976, gebaseerd op het arrest-Stoeckel van 15 juli 1991. Volgens mij gaat de Commissie voorbij aan een aantal fundamentele gegevens.

Ten eerste verbiedt de conventie nachtarbeid voor vrouwen in de industrie, niet in de dienstensector en in de handel. Dat is een belangrijk gegeven. In juni 1990 heeft de IAO met een grote meerderheid een wijziging — een protocol dus — van de conventie goedgekeurd. Daardoor werd het mogelijk, na sociaal overleg, af te wijken van het verbod in de industrie. Ook dit is niet onbelangrijk.

De Commissie ging eveneens voorbij aan het feit dat in België het principeel verbod op nachtarbeid zowel voor mannen als voor vrouwen geldt, in tegenstelling tot de situatie in een aantal buurlanden, zoals Frankrijk, waar enkel een principeel verbod bestaat op vrouwelijke nachtarbeid. Om die reden heeft het Europees Hof van Justitie de Franse wetgeving veroordeeld. De Europese Commissie gaat er ten onrechte van uit dat de Belgische en de Franse situatie volledig identiek zijn. Onze arbeidswetgeving voorziet overigens ook in de nodige procedures om naast sociaal overleg op sectorieel en vervolgens op ondernemingsvlak afwijkingen toe te staan op het verbod op nachtarbeid voor vrouwen.

Na de ratificatie van het protocol van de conventie en na overleg zouden in België in de industriële sector desgevallend ook uitzonderingen kunnen worden toegestaan.

De Commissie is voorbijgegaan aan het feit dat een massale opzegging van de conventie door de geïndustrialiseerde landen nefaste gevolgen zal hebben voor de werknemers en werknemers in de derde wereld en in Oost-Europa. De ratificatie van het protocol, veeleer dan de eenvoudige opzegging van de Conventie nr. 89, was dus aangewezen. In dat geval was de discussie op nationaal vlak niet geblokkeerd geweest, maar zou een dialoog mogelijk zijn geworden.

Mevrouw de minister, u had politiek gezien ongelijk u te baseren op het oordeel van de Europese Commissie, dat gesteund was op het arrest-Stoeckel. Alvorens tot opzegging over te gaan, had er in het Parlement een politiek debat moeten plaatsvinden.

In mijn laatste punt wil ik kritiek en commentaar geven op de manier waarop de minister tot opzegging is overgegaan.

Mevrouw de minister, zelden was ik zo verrast en zelden voelde ik mij zo bedrogen als op de dag dat ik via de media vernam dat u de conventie had opgezegd.

Ik had daarentegen argwanend uitgekeken naar de houding van de vakbonden. Na het verdeeld advies van de vakbonden leek het mij dat er niets meer kon gebeuren, rekening houdend met het feit dat de regering ontslagnemend was.

U hebt gehandeld volgens de procedure, bepaald in de conventie, maar als parlementslid moeten wij ons afvragen of een minister in een periode van lopende zaken een internationale conventie kan opzeggen.

Het antwoord is zowel positief als negatief. De minister zegt «ja» en zij heeft gedeeltelijk gelijk. Ik zeg «neen» en ik meen dat ik het bij het rechte eind heb.

Ik verklaar mij nader, want mijn betoog wordt politiek, juridisch en ietwat meer technisch.

Na advies van juristen en na raadpleging van het dossier, samengesteld door de conferentie van voorzitters van 15 januari 1992 betreffende de parlementaire werkzaamheden tijdens een periode van lopende zaken, kwam ik tot enkele vaststellingen.

De literatuur die de problemen aangaande de bevoegdheid van een ontslagnemende regering behandelt, is zeer beperkt. Volgens professor Craenen zijn er slechts een zestal stukken over verschenen. De verschillende auteurs zijn het erover eens dat de inhoud van het begrip «lopende zaken» moeilijk kan worden omschreven. Wij beschikken dus niet over een lijst met punten waarover met zekerheid kan worden gezegd dat ze behoren tot de lopende zaken.

Ik vind in de literatuur dan ook vooral richtinggevende ideeën. «Lopende zaken» wordt als volgt gedefinieerd: «routine-beslissingen van dagelijks bestuur, beslissingen op laag niveau, beslissingen die slechts de voortzetting of het eindpunt zijn van een begonnen procedure, beslissingen tot vrijwaring van de wetelijkheid of het Rijksvermogen enzovoort.»

Ik vermoed dat de minister zich voor haar beslissing heeft gebaseerd op het aspect van de dringende beslissingen. In de literatuur wordt het begrip bepaald als «beslissingen die niet kunnen worden uitgesteld tot een nieuwe regering is gevormd». Ik kan de

opzegging van de conventie echter zeer moeilijk beschouwen als een dringende zaak, omdat we in 1990 het protocol hebben goedgekeurd en wisten dat 27 februari de einddatum ervan was. De grootste verantwoordelijkheid ligt dus bij de vroegere minister Van den Brande. U hebt echter gehandeld, mevrouw de minister, dus bent u ook verantwoordelijk.

De auteurs die ik heb geraadpleegd, wijzen er ook op dat niet is bepaald wanneer een te nemen beslissing een dringend karakter krijgt. Het is de ontslagnemende regering die moet oordelen over het dringende karakter van een beslissing, wat haar in de opmerkelijke positie brengt zelf de begrenzing van haar bevoegdheid te bepalen. Zij wijzen er eveneens op dat in het verleden een regering soms van de gelegenheid gebruik heeft gemaakt om een beleidskeuze op die manier te doen aanvaarden. Parlementsleden zoals ik bijvoorbeeld, hebben daartegen in bepaalde gevallen gereageerd, maar dit eindigde steeds met een gedisciplineerde stemming meerderheid-minderheid.

Verscheidene auteurs vermelden dat het bepalen van het begrip « lopende zaken », hoewel het juridisch omschreven wordt, in de eerste plaats een kwestie is van politieke eerlijkheid. Mevrouw de minister, u hebt met geen enkel signaal kenbaar gemaakt dat het uw bedoeling was de conventie op te zeggen. U hebt dan ook het Parlement buiten spel gezet op het gebied van een probleem dat een politiek debat nodig had. Dat noem ik dan ook fundamenteel politiek oneerlijk.

Ik ga nog even in op de controlemogelijkheid van het Parlement tijdens een periode waarin de regering slechts lopende zaken kan afhandelen. Volgens professor Craenen behoudt het Parlement tijdens zo'n periode zijn bevoegdheid om de politieke controle uit te oefenen, die overigens tot zijn grondwettelijke taak behoort. Dat de geijkte middelen, de interpellatie en de gewone sanctie, het wantrouwen, niet effectief kunnen zijn, doet noch de verantwoordelijkheid van de regering noch de controlebevoegdheid van het Parlement verdwijnen.

Opdat het Parlement uitleg zou kunnen vragen, moet het vergaderen, maar moet de regering ten minste een signaal geven dat zij het nodig acht voor een bepaalde zaak over te gaan tot spoedbehandeling.

Ook in een periode van afhandeling van lopende zaken blijft het controlerecht dus een grondwettelijke bevoegdheid van het Parlement. Het blijft dan ook een recht om dat te vragen en op te eisen.

De minister heeft ten onrechte het standpunt van de Europese Commissie overgenomen, dat is gebaseerd op het arrest-Stoekel, dat trouwens niet kon en evenmin kan worden ingeroepen voor de Belgische situatie.

Bovendien heeft de minister het standpunt van ACV en ABVV naast zich gelegd, evenals de Belgische positieve inbreng betreffende het protocol van de Conventie 89.

Wij vinden het daarom noodzakelijk dat de regering de opzegging van Conventie 89 zou intrekken, maar dat het protocol ervan wordt geratificeerd. Tevens stellen wij voor Conventie 171 te ratificeren.

Waarom heeft de minister nagelaten het Parlement voorafgaandelijk in kennis te stellen van de mogelijke opzegging van de Conventie 89?

Hoe kan de minister, in een periode van lopende zaken, haar handelen uit « hoogdringendheid » verantwoorden?

Waarom is de minister, tegen het advies van de vakbonden in, toch overgegaan tot de opzegging van de Conventie 89? (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Herzet.

Mme Herzet. — Monsieur le Président, je voudrais dire que j'ai l'impression un petit peu désagréable que le Sénat est devenu brusquement et exclusivement « la chambre des dames ». (Sourires.)

J'ai écouté attentivement Mme Harnie et je partage certaines de ses préoccupations. Mais si j'ai comme elle pour objectif la promotion et le bien-être de la femme, j'en arrive à une conclusion inverse.

En effet, j'admets volontiers que le travail de nuit, qu'il soit presté par des hommes ou par des femmes, n'est peut-être pas le meilleur moyen de concilier la vie professionnelle avec la vie familiale et sociale et peut parfois présenter certains inconvénients au point de vue de la santé. Toutefois, dans la conjoncture économique actuelle, permettre le recours au travail de nuit dans certains cas ne peut être considéré comme une mesure de régression sociale pour les femmes. En ce qui nous concerne, nous sommes favorables à la suppression de l'interdiction du travail de nuit pour les femmes occupées dans les entreprises et ce principalement pour cinq raisons.

Premièrement, nous connaissons tous actuellement des entreprises où le maintien de cette interdiction constitue un frein à l'engagement des femmes. En outre, pouvoir travailler de nuit est parfois le critère déterminant et la condition indispensable pour prétendre à une promotion ou à une évolution de carrière satisfaisante.

Deuxièmement, je suis sincèrement convaincue que cette mesure, en permettant aux femmes de participer à part entière au marché du travail, va accroître sensiblement leurs possibilités de trouver des emplois, spécialement dans les domaines de haute qualification, et d'occuper certains postes ou fonctions de maîtrise.

Troisièmement, cette mesure permettra à nos entreprises et à nos travailleuses d'aborder le grand marché sur un plan d'égalité en préservant la position concurrentielle de la Belgique. Je rappelle que la plupart des pays voisins ont déjà dénoncé cette convention et que d'autres ne l'ont jamais ratifiée.

Quatrièmement, ce sera un excellent moyen d'atteindre la véritable égalité des chances entre les hommes et les femmes et entre les femmes elles-mêmes. La Convention n° 89, dans la mesure où elle n'interdit le travail de nuit qu'aux femmes, génère ipso facto une situation discriminatoire. Par ailleurs, elle implique également des discriminations entre les femmes, selon qu'elles sont occupées dans le secteur de l'industrie où le travail de nuit est interdit, ou dans le secteur privé ou public où cette même convention n'est pas appliquée.

Enfin, il est important de cesser d'infantiliser les femmes et de les surprotéger. Elles doivent avoir le choix et la liberté d'exercer celui-ci. Elles doivent pouvoir prendre leurs responsabilités et les assumer seules dans le contexte et l'intérêt de leur vie familiale et professionnelle, en tenant compte de leurs aspirations personnelles et matérielles. Elles doivent, en définitive, rester les seules juges de leurs décisions, de leurs choix, et elles en sont capables.

Pour toutes ces raisons, le PRL est favorable à la suppression de l'interdiction du travail de nuit pour les femmes occupées dans l'industrie, mais il y met deux préalables.

Il souhaite, en premier lieu, que toutes les conditions d'égalité entre hommes et femmes, spécialement en matière de salaires, soient effectivement rencontrées et, en second lieu, que la Convention n° 171 reprenant des mesures qualitatives d'encadrement du travail de nuit des hommes et des femmes soit ratifiée de toute urgence.

Des mesures spécifiques devant être prises à cet égard, notamment pour la protection de la grossesse et de la maternité, je m'adresse spécialement à Mme le ministre afin que l'on dissocie, une fois pour toutes, les concepts de maternité et de maladie. Etre enceinte n'est pas une maladie, c'est un merveilleux état.

Nous souhaitons, enfin, que le Parlement puisse se prononcer sur la ratification de la Convention n° 171 dans les meilleurs délais. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Cleuvenbergen.

Mevrouw Van Cleuvenbergen. — Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de minister, ik geloof dat iedereen in het parlementair halfroond het erover eens is dat nachtarbeid ongezond is — ook voor senatoren — zowel op fysisch, psychisch als sociaal vlak.

Nachtarbeid is een noodoplossing, alleen te verantwoorden wanneer het echt niet anders kan.

De wet verbiedt nachtarbeid, ook na de opzegging van de conventie, zowel voor mannen als voor vrouwen. Afwijkingen kunnen alleen onder bepaalde voorwaarden. Daarvan ondervinden vrouwen nadelen, want promotiekansen zijn soms gekoppeld aan het 24 uur op 24 ter beschikking kunnen zijn. Een nachtelijke job kan de enige kans betekenen om werk en gezin te verzoenen. Sommige vrouwen zouden wel 's nachts willen werken vanwege de hoge financiële beloning die eraan vastzit. Tot nu toe werd de bestaande wet vaak erg soepel gehanteerd voor mannen en discrimineerde ze sommige vrouwen.

Het opzeggen van de conventie wil niet zeggen dat nachtarbeid nu ongebreideld kan: de opzegging wordt pas effectief na één jaar. De bestaande Belgische wet, die nachtarbeid verbiedt voor mannen en vrouwen, blijft ook dan nog van kracht. Voor degenen die nu nachtarbeid doen, houdt dit kansen in. Het is de gelegenheid om de ratificatie van Verdrag nr. 171 uit te voeren. Hierdoor worden een minimum aan begeleidingsnormen voor nachtarbeid verplicht: een degelijke medische opvang, vrijwilligheid, uitstapmogelijkheden, sociale voorzieningen. Aldus zal de bestaande nachtarbeid humaner worden.

Dit is trouwens het ogenblik om de nachtarbeid grondig te onderzoeken. Is die wel echt nodig? Economisch-productieve redenen liggen ten grondslag van de nachtarbeid bij mannen en zij worden er ruimschoots financieel voor vergoed. Blijft deze interessante vergoeding als er ook vrouwen 's nachts werken? Zal de financiële compensatie dan niet minder worden, of wordt het toch gelijk loon voor gelijk werk? De financiële consequenties van de omkadering zullen de economische rendabiliteit doen dalen. Het is wellicht de enige manier om onnodige nachtarbeid te verhinderen.

In de verpleging zijn het meestal vrouwen die nachtarbeid verrichten. Jarenlang leek dit voor iedereen « normaal », maar waar is de omkadering? Waar is het aspect vrijwilligheid en de interessante financiële compensatie? Ook de verpleegkundigen zullen zeker gebaat zijn met een aanpassing van de wetgeving op nachtarbeid.

Het bestaande verbod op nachtarbeid voor mannen en vrouwen blijft de algemene regel. Afwijkingen moeten uitzonderingen zijn en alleen worden toegestaan onder dezelfde welbepaalde voorwaarden, voor mannen én vrouwen. De arbeidsomstandigheden moeten extra aandacht krijgen.

Toch blijft waakzaamheid geboden. Met reden vragen ongeruste werknemers uit de textielsector welke ontplooiingskansen men hen biedt door hen 's nachts de was te laten doen en hen te laten « stikken » in de nacht. Nu al vinden vrouwen vanuit Zuid-Limburg de weg naar een bedrijf in Genk om er, volgens hun zeggen, vanaf oktober 's nachts te gaan werken onder wat men vrouwvriendelijke voorwaarden noemt: van 23 uur 30 tot 6 uur 's morgens. Slechts 6 uur werken, 8 uur betaald worden en dan nog de gelegenheid hebben om full-time huismoeder te zijn... Als er geen werkgelegenheid bestaat in de eigen streek is men met alle kansen tevreden. Dit werksysteem zou overigens niet onder de bepalingen van het Verdrag nr. 171 vallen: er wordt immers geen 7 uur gewerkt en de speciale omkaderingsnormen gelden hier dan ook niet.

Aan de minister, aan ons om waakzaam te blijven bij het maken van de wet. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Nélis.

Mme Nélis. — Monsieur le Président, je voudrais faire une première constatation. Nous ne nous trouvons pas ici dans une chambre de dames, pourtant je remarque que les parlementaires ne semblent pas très partisans du travail de nuit. Par contre, lorsqu'il s'agit d'assumer un rôle important, les femmes sont tout à fait capables de travailler la nuit!

La dénonciation de la Convention n° 89, faite « à la sauvette » par un gouvernement en affaires courantes, pose le constat d'un déficit démocratique: le débat a été escamoté au Parlement et la dénonciation s'est faite sans l'accord des partenaires sociaux, le Conseil national du travail ayant émis un avis partagé. Cependant, il importe aussi d'examiner les conséquences que cette décision entraîne ou pourrait entraîner.

Ma collègue, Mme Harnie, s'est exprimée largement sur le premier aspect de la question. Je la rejoins entièrement sur son analyse mais, pour ma part, je voudrais aborder le deuxième volet de cette décision et en examiner la portée.

La controverse soulevée par cette décision — et nous en avons eu des échos ici même — prouve assez, s'il en était besoin, que les conséquences sont perçues bien différemment selon qu'on aborde le dossier en posant la nécessité — certains disent l'urgence — d'une égalité inconditionnelle entre hommes et femmes ou que l'on pose la nécessité d'accéder à cette égalité par voie de mesures de « discriminations positives ». Autrement dit, cette libéralisation de contraintes pour l'accès des femmes au travail de nuit dans l'industrie ouvre-t-elle une possibilité réelle de promotion de la femme dans ces secteurs? Représente-t-elle un progrès? C'est avant tout cette question qui doit être posée.

Pour y répondre, il faut d'abord faire le point sur la place acquise par les femmes dans le milieu industriel et relever, pour commencer, que les travailleuses féminines y sont moins nombreuses que dans l'ensemble des branches d'activité du pays. Ainsi, leur proportion est de 21 p.c. pour les travailleurs manuels alors qu'elle est de 29 p.c. pour l'ensemble du pays. De même, pour les travailleurs intellectuels, elle est de 26 p.c. contre 47 p.c. pour l'ensemble des travailleurs privés du pays.

Les femmes sont donc peu nombreuses dans l'industrie. Cependant, la suppression du travail de nuit va-t-elle favoriser leur accès à l'emploi dans ce secteur? Telle est la thèse de la FEB — et Mme Herzet en a d'ailleurs également parlé — mais il faut rappeler que le secteur de l'industrie est également celui où la réduction de la main-d'œuvre est la plus manifeste. Selon le récent rapport de la Banque nationale de Belgique, une perte de 35 000 emplois est constatée dans l'industrie entre 1985 et 1991. Nous sommes donc sceptiques quant à une offre importante d'emplois aux femmes dans l'industrie!

Cependant, un autre aspect nous inquiète également: l'aspect qualitatif du travail des femmes. Le département d'Economie appliquée de l'Université libre de Bruxelles, le DULBEA, a réalisé une étude, en juillet 1990, comportant des tableaux intéressants et sur l'aspect qualitatif de l'emploi des femmes et sur leurs salaires par rapport aux salaires masculins. Cette étude permet de rendre un verdict sévère sur l'utilisation de la main-d'œuvre féminine dans nos industries. Le travail à temps partiel et le travail temporaire y sont essentiellement féminines comme dans bon nombre de secteurs d'ailleurs. Quant à l'inégalité des salaires, le rapport conclut, et je le cite: « Les travailleuses sont victimes dans l'industrie d'une profonde discrimination, notamment en ce qui concerne le salaire. En effet, une ouvrière ne gagne en moyenne que 72 p.c. de ce que gagne un ouvrier. La différence est encore plus marquante pour les employées: une femme touche en moyenne 56 p.c. de ce qu'un homme gagne. »

Cette situation est à relever, car il est à craindre que la dénonciation de la Convention n° 89 n'incite les patrons de l'industrie à recourir davantage à la main-d'œuvre féminine — donc, aux salaires inférieurs — pour les travaux de nuit. De ce fait, cette dénonciation contribuerait à une surexploitation accrue des femmes dont les sursalaires nocturnes seraient également inférieurs!

Un récent article du journal *Le Monde* sur la réaction des syndicats français à la dénonciation de la convention par la France, souligne aussi cette inquiétude d'une surexploitation accrue. Ce n'est donc pas un risque à écarter.

J'aimerais, sur ce point, savoir comment Mme le ministre compte éviter ce risque et, plus particulièrement, dans les travaux de nettoyage et d'entretien qui ne sont pas assurés par les femmes la nuit, mais que l'industrie pourrait peut-être, majoritairement, inviter les femmes à accomplir.

Récemment, j'ai entendu, à la commission des Affaires sociales, Mme le ministre annoncer avec forte conviction la nécessité de tester la volonté de travail des chômeurs. Pouvez-vous, madame le ministre, me persuader qu'une proposition de travail de nuit n'entrera pas en ligne de compte pour tester cette volonté de travail des chômeurs?

Ce que je crains avec cette dénonciation de la Convention n° 89, c'est que l'on s'achemine vers une banalisation du travail de nuit pour tous alors que les travaux scientifiques prouvent que celui-ci est préjudiciable à la santé, à la vie sociale, à la vie familiale des hommes et des femmes qui y sont astreints.

Bien sûr, vous allez me répondre que la ratification de la Convention n° 171 permettra d'aménager de façon plus qualitative le travail de nuit. Je ne suis pas certaine que la ratification de cette Convention n° 171 puisse rencontrer tous les problèmes posés par le travail de nuit. Pour ma part, je suis persuadée que ces inconvénients obligent à remettre fondamentalement en question l'extension du travail de nuit.

L'impact d'un tel travail sur la santé, la vie sociale et familiale, confirme pour les écologistes la priorité qu'il faut accorder à la qualité de la vie par rapport aux thèses de compétitivité et de rentabilité.

Ce travail de nuit n'est acceptable que dans un cadre d'exception ou lorsqu'il contribue à un mieux-être social ou culturel. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Maximus.

Mevrouw Maximus. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal in mijn uiteenzetting niet nader ingaan op de noodzaak of de opportuniteit het Verdrag nummer 89 van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de nachtarbeid voor vrouwen in de industrie op te zeggen, omdat dit aspect reeds ruimschoots aan bod is gekomen. Ik wil mij beperken tot de vaststelling dat de opzegging van het verdrag alleszins het publieke debat over de organisatie van de arbeid in de Europese Gemeenschap heeft heropend.

In dat verband stellen wij tot onze spijt vast dat de internationale en nationale politieke ontwikkelingen van de jongste maanden de aandacht voor een stuk hebben afgeleid van het sociale luik, met name de loonstructuur, de arbeidscontracten, het sociaal overleg, de organisatie van de arbeid en de arbeidsrelaties binnen de eenheidsmarkt. Nochtans behoren deze onderwerpen tot de grote politieke uitdagingen van de maanden en jaren die voor ons liggen. Arbeid is de sleutel van onze welvaart. Arbeid en solidariteit tussen mannen en vrouwen die aan het arbeidsproces kunnen deelnemen en degenen die zulks om een of andere reden niet kunnen, vormen bovendien de hoeksteen van een humane democratische samenleving. De organisatie van de arbeid is dus geen bijkomstig politiek probleem, maar één van de belangrijkste stabilisatoren in een democratische Staat die het welzijn en de welvaart van zijn burgers beoogt. Het is dus geen zaak die alleen de sociale partners aanbelangt.

Flexibiliteit en een grotere deelname van vrouwen aan het arbeidsproces zijn volgens het bedrijfsleven, zij het niet de enige, dan toch onze belangrijkste troeven om competitief te blijven op de wereldmarkt.

Wij kunnen als politici niet blind blijven voor de internationale ontwikkelingen ter zake, noch voor economische wetmatigheden. Het is echter juist onze taak deze economische gegevens in te passen in het maatschappelijke kader waarin onze samenleving evolueert. Onze opdracht bestaat erin de krijtlijnen te trekken waarbinnen flexibiliteit, voor mannen en vrouwen, maatschappelijk aanvaardbaar is.

Nachtarbeid is uiteraard slechts één element in de flexibele arbeidsorganisatie, maar het is zeker de belangrijkste factor die het gezinsleven verstoort, de deelname aan het maatschappelijk leven bemoeilijkt en de gezondheid schaadt. Nachtarbeid kan dus zeker niet de regel zijn, noch voor vrouwen, noch voor mannen. Nachtarbeid is voor onze fractie slechts aanvaardbaar indien de productieprocessen, na aanwending van alle mogelijke technische middelen, onmogelijk zonder het inzetten van werknemers kunnen worden georganiseerd. Zuiver economische redenen zijn voor nachtarbeid dan ook onaanvaardbaar.

Dezelfde beperking geldt trouwens ook voor de verzorgingssector. Mits de nodige organisatorische aanpassingen moet nachtarbeid tot een strikt minimum kunnen worden herleid.

Aan de organisatie van arbeid buiten de algemeen aanvaarde arbeidstijden moet een globale kosten-batenanalyse voorafgaan die rekening houdt met zowel de sociale als de economische gegevens van het dossier. Alle noodzakelijke omkaderingskosten, met inbegrip van de kinderopvang, moeten worden afgewogen tegen de noodzaak onregelmatige arbeidstijden in te voeren. Als politieke verantwoordelijken moeten wij daarbij ook oog hebben voor de termijneffecten van te flexibele arbeidstijden en vooral van nachtarbeid.

Meer en meer werknemers, met zowel intellectuele als manuele beroepen, moeten om gezondheidsredenen afhaken lang vóór zij de normale pensioenleeftijd hebben bereikt. De totale kosten van de werkloosheid en de invaliditeit, die hun oorsprong vinden in arbeidstijden die het biologisch functioneren van mensen verstoren, moeten dus mee in aanmerking worden genomen bij de politieke besluitvorming ter zake.

Maar niet alleen dat! Ook het welzijn van de burger, zijn gezinsgeluk, zijn persoonlijke ontplooiingskansen, zijn nood aan sociale contacten buiten de arbeidsplaats, zijn mogelijkheden tot deelname aan sport en cultuur, zijn gegevens die in de balans moeten doorwegen, als wetgevend werk in het domein van de arbeidsorganisatie tot stand komt.

Maandag en dinsdag vond in het Europees Parlement een forum plaats rond het thema « Gelijke beloning van mannen en vrouwen », waaraan ook tal van vrouwen deelnamen die niet tot de Europese Gemeenschap behoren. Het debat mondde bijna als vanzelfsprekend uit in een bespreking van alle aspecten van de deelname van vrouwen aan het arbeidsproces. Alle tussenkomsten in het debat, en zij waren zeer talrijk, waren terug te brengen tot één gemeenschappelijke noemer, met name dat arbeid niet meer losgekoppeld kan worden van het gezinsleven. Niet alleen de arbeid van de vrouw moet combineerbaar zijn met de zorg voor het huishouden en de opvoeding van de kinderen, maar ook de arbeid van de man en vader.

De organisatie van de arbeid moet de ontplooiingskansen van beide partners gaaf houden, en beiden ook op gelijke voet in de gelegenheid stellen een loopbaan op te bouwen, wat een gelijkwaardige inzet voor het gezin vereist.

De arbeidswetgeving van het jaar 2000 kan dus niet het resultaat zijn van debatten die, zoals in het verleden, hoofdzakelijk door mannen worden gevoerd. Zowel in het kader van het sociale overleg als op het politieke vlak zal waakzaam moeten worden toegezien dat de vrouwelijke inbreng wordt gewaarborgd.

Mevrouw de minister, wij rekenen erop dat uw beleid erop gericht zal zijn arbeids- en gezinsleven maximaal te verzoenen en dat u alles in het werk zal stellen opdat de Conventie 171 dringend wordt geratificeerd. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Smet.

Mevrouw Smet, minister van Tewerkstelling en Arbeid, belast met het Beleid van gelijke kansen voor mannen en vrouwen. — Mijnheer de Voorzitter, ik zou met een boutade kunnen beginnen en zeggen dat in het Parlement wellicht de democratische discussie over nachtarbeid nooit zou zijn gestart als ik de Conventie 89 niet had opgezegd. Deze opzegging biedt dus het voordeel dat wellicht nog tijdens deze legislatuur — in de veronderstelling dat deze regering nog enige tijd kan regeren — een nieuw wetsontwerp wordt ingediend dat het Parlement, voor het eerst sedert vele jaren, de kans zal geven over deze materie te debatteren. Dit lijkt mij een goede evolutie in het licht van het democratisch proces dat velen hier hebben verdedigd. Was deze conventie stilzwijgend verlengd, dan zou geen enkel parlementslid erover « gepiept » hebben. Het Parlement zou veel meer over het hoofd zijn gezien bij een stilzwijgende verlenging dan bij de opzegging van de conventie.

Mevrouw Harnie heeft verschillende vragen gesteld over de procedure. Ik kom daar zo dadelijk op terug. Eerst wil ik ingaan op onze bedoelingen en op de manier waarop België de zaak wil aanpakken.

Ik wil met het laatste aspect beginnen. Ik ben het eens met al degenen die zeggen dat nachtarbeid omwille van familiale en gezondheidsredenen moet worden beperkt. Hierover is iedereen het trouwens eens. Als wij een nieuwe wetgeving ontwerpen, moeten wij dus daarvan vertrekken. Uitzonderingen op die wetgeving moeten heel precies worden omschreven. Ik vertrek hier van het standpunt — zoals ook door de Europese Commissie is gevraagd — dat de uitzonderingen gelijk moeten zijn voor mannen en vrouwen. Tot nu toe waren er voor vrouwen een hele reeks beperkingen, voor mannen was er een breed scala van mogelijkheden tot nachtarbeid.

Voor dit vertrekpunt heb ik verscheidene redenen. Ten eerste ben ik voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Ten tweede wil ik bij deze herziening van de wetgeving eindelijk eens uittesten of degenen gelijk hebben die hier steeds de vakbonden citeren alsof die tegen nachtarbeid van de mannen gekant zijn.

Vanuit dezelfde overweging wil ik trouwens de eerste interpellant antwoorden dat ik zeer aandachtig de persmededeling heb gelezen van de partij die zij hier vertegenwoordigt. Daarin staat dat haar partij in principe gekant is tegen nachtarbeid, daarover zijn wij het dus eens, en dat, waar nachtarbeid een noodzaak is, dezelfde regels moeten gelden voor mannen en vrouwen. Ik benadruk dit omdat men op deze tribune al te gemakkelijk vergeet wat men in de pers heeft laten schrijven.

Mijn derde overweging is dat nachtarbeid moet worden omkaderd op sociaal vlak, op veiligheidsvlak en op medisch vlak. De Internationale Conventie nr. 171 lijkt ons uitstekend om de bestaande omkadering in de privé-sector, die is vastgelegd in CAO's, te verbreden naar de openbare sector en te verruimen binnen de privé-sector zelf. Ik heb de procedure daarvoor gestart.

Ze begint met het vragen van het advies van de Nationale Arbeidsraad. Pas als die er is kan de conventie voor goedkeuring aan het Parlement worden voorgelegd. Aan de werkgevers die bij de discussie over de Conventie nr. 171 in Genève hebben tegengestemd, heb ik gevraagd hun standpunt te herzien. Uit de contacten die ik met hen heb gehad, blijkt dat zij daartoe bereid zijn, maar ik wacht toch af of zij dat consequent zullen blijven doen in de discussie binnen de Nationale Arbeidsraad over de adviesaanvraag. De sociale omkadering zal dus alleszins beter worden geregeld.

Ten vierde. Bij dit soort zaken wordt nooit alles in de wet vastgelegd, maar laat men ook ruimte aan de sociale partners om voor concrete gevallen zelf een advocaat te vinden, per onderneming of per sector. Zij vragen trouwens om over de wenselijkheid of noodzaak van nachtarbeid in een onderneming of sector zelf te kunnen beslissen. Wij moeten deze procedure handhaven, want de wet kan toch niet voor elk concreet geval de « voorzienigheid » zijn. Deze mogelijkheden voor de sociale partners zullen in de nieuwe wetgeving worden opgenomen.

Ik kom nu tot het formele aspect van de procedure die ik heb gevolgd bij het opzeggen van de conventie.

Het sluiten van een verdrag behoort volgens artikel 68 van de Grondwet tot de uitsluitende bevoegdheid van de Koning. Dit artikel bepaalt eveneens dat de Koning van alle verdragen kennis moet geven aan de Wetgevende Kamers. In vier gevallen is ook de goedkeuring van de Wetgevende Kamers vereist: bij handelsverdragen, verdragen die de Staat kunnen bezwaren, verdragen die Belgen persoonlijk kunnen binden en verdragen betreffende het grondgebied. Aan deze lijst van vier dient volgens de rechtsleer nog een vijfde soort te worden toegevoegd, namelijk de verdragen betreffende aangelegenheden die reeds het voorwerp hebben uitgemaakt van een wettelijke regeling of die de Grondwet binnen de bevoegdheidssfeer van de wetgever heeft geplaatst.

Ik baseer mij daarvoor op Alen, Mast en Dujardin, al onze bekende juristen. Het Verdrag nr. 89 valt onder de verdragen die Belgen persoonlijk kunnen binden en onder de verdragen die aangelegenheden bevatten die reeds het voorwerp hebben uitgemaakt van een wettelijke regeling. Het werd dan ook door het Parlement goedgekeurd. Tot zover de goedkeuring. Door de ratificatie wordt de Belgische Staat door het verdrag gebonden. De ratificatie is noch door de Grondwet noch door de wet verplicht, maar bijna alle verdragen zelf leggen haar op. Ze gebeurt door een akte ondertekend door de Koning en medeondertekend door de minister van Buitenlandse Zaken. Het Verdrag nr. 89 werd door België dan ook geratificeerd.

Het tweede deel handelt over de opzegging. Volgens de rechtsleer is de opzegging van een verdrag een prerogatief van de Koning. Hij heeft hiervoor geen toestemming nodig van de Wetgevende Kamers, zelfs niet wanneer het gaat om een goedgekeurd en een geratificeerd verdrag.

Ik verwijs weer naar een reeks grondwetspecialisten. Het behoort dus duidelijk tot de bevoegdheid van de uitvoerende macht om het Verdrag nr. 89 op te zeggen. Artikel 15.1 van het verdrag bepaalt de wijze waarop het verdrag kan worden opgezegd. Deze procedure werd gevolgd. Het principe is, dat de opzegging behoort tot de bevoegdheid van de Koning en de procedure daartoe staat in het verdrag zelf.

Dan is er de vraag of het om een hoogdringendheid ging en of dit kon gebeuren door een regering voor lopende zaken. Zoals u weet, staat in het verdrag zelf dat het verdrag slechts om de tien jaar kan worden opgezegd. Indien wij dit niet hadden gedaan vóór 27 februari 1992 zou het verdrag automatisch voor tien jaar verlengd zijn geweest. Ik heb contact opgenomen met de Internationale Arbeidsorganisatie, met de vraag of op die datum van 27 februari 1992 een uitzondering kon worden gemaakt. Ik heb hen gevraagd of wij bijvoorbeeld nog zes maanden langer konden wachten. Men heeft mij uitdrukkelijk gezegd dat dit niet kon. Na consultatie van een aantal juridische diensten heb ik geoordeeld dat dit behoorde tot de hoogdringende zaken.

Ten derde zal ik enige uitleg verstrekken over de opinie van de Europese Gemeenschap.

In het debat over de opinie van de Europese Gemeenschap lopen altijd twee vragen door mekaar. Vooreerst zegt men dat het arrest-Stoekel is gebaseerd op de Franse wetgeving en dat, indien men dezelfde procedure zou hebben toegepast op basis van de Belgische wetgeving, het Europees Hof van Justitie wellicht niet dezelfde uitspraak zou hebben gedaan. De juridische diensten van de Europese Commissie en van mijn eigen departement zeggen mij het omgekeerde. Aangezien in onze wetgeving een ongelijkheid tussen man en vrouw is ingebouwd, zou, indien in België een gelijkaardig proces zou worden gevoerd, zeer waarschijnlijk, zoniet zeker, dezelfde uitspraak worden gedaan als in het arrest-Stoekel.

Als bovendien de Europese Commissie twee brieven naar België schrijft om te zeggen dat wij onze wetgeving moet aanpassen, zegt zij dat niet op basis van haar eigen opinie, maar op basis van een uitspraak van het Europees Hof van Justitie. Ik vind het niet terecht de Europese Commissie telkens te verwijten dat zij dit zou doen. Zij volgt alleen de beslissingen van het Europees Hof van Justitie. De Europese Commissie heeft een tweede brief geschreven, nadat ik had gevraagd of wij de Belgische wetgeving moesten aanpassen. Zij heeft mij geantwoord dat door het arrest-Stoekel ook de Belgische wetgeving moest worden aangepast. Ik ben dus de procedure tot aanpassing van de Belgische wetgeving begonnen. Die procedure bestaat enerzijds uit de sociale omkadering, goedkeuring van het Verdrag nr. 171, en uit de voorbereiding van de herziening van de Belgische wetgeving, met het doel de Belgische wetgeving zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de wensen, verlangens en mogelijkheden die leven bij de bevolking en bij de industrie.

In de eerste plaats heb ik aan de paritaire comités gevraagd om voor hun sector na te gaan wat de moeilijkheden, de wensen, de mogelijkheden en de onmogelijkheden zijn. Op het ogenblik zijn zij met dit onderzoek bezig en zij hopen dat omstreeks half mei te beëindigen. Dan zal ik een globaal rapport krijgen waarin de opinies van de diverse paritaire comités zijn vervat.

Op basis van die gegevens zal een werkgroep starten met het opnieuw bekijken van de huidige wet op de nachtarbeid. De sociale partners zullen hierbij eveneens worden betrokken. Zodra die procedure af is, zal de Nationale Arbeidsraad opnieuw een advies moeten uitbrengen. Uiteindelijk zal ik een wetsontwerp aan het Parlement voorleggen en zullen wij een democratische discussie kunnen voeren over de problematiek inzake nachtarbeid, zowel voor mannen als voor vrouwen.

Wij zullen van die gelegenheid gebruik proberen te maken om de nachtarbeid voor mannen om economische redenen te beperken en wij zullen ook de sociale omkadering voor de vrouwen die nu reeds nachtarbeid verrichten, zoals de vroedvrouwen en de verpleegsters, trachten te verbeteren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Harnie.

Mevrouw Harnie. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor haar antwoord, maar ik wens nog enkele opmerkingen te maken.

Mijn eerste opmerking betreft het standpunt van onze partij. Ons standpunt is zeer duidelijk en tegelijkertijd ook zeer streng. Wij eisen verbod van nachtarbeid voor mannen en vrouwen, uitgezonderd uit sociale en humanitaire overwegingen en wanneer het technisch onmogelijk is om productie-eenheden stil te leggen.

Wanneer men als partij in de politieke werkelijkheid wordt geduwd, moet men strategisch handelen en een strategie ontwikkelen van het minst schadelijke. De minister maakt allusie op mijn uitspraken, enerzijds en op het standpunt van mijn partij, anderzijds. Zij heeft zich genoodzaakt gevoeld te handelen met als doel de situatie te deblokkeren.

Wat het oordeel van de Europese Commissie betreft, heeft de minister gelijk. Net als zij heb ik mij gebaseerd op de officiële uitspraken van nationaal rechtskundige diensten, zelfs op officiële Europese documenten. Op dat vlak bestond er een discussie. Ik heb er trouwens voor gepleit om een politiek debat te voeren alvorens tot de opzegging van het verdrag over te gaan.

Een volgend punt betreft de hoogdringendheid. In juli 1990 heeft België het protocol medeondertekend. Tijdens de vorige legislatuur heb ik minister Van den Brande hieromtrent eveneens geïnterpelleerd. Ook hij heeft dit feit bevestigd. In dat geval is het moeilijk om de eis van hoogdringendheid te aanvaarden. België kende de datum van de opzegging. Reeds in 1990 werd hierover gepraat, weliswaar met weinig interesse. De logica dwingt mij dus te veronderstellen dat er geen sprake kon zijn van hoogdringendheid.

Tenslotte is het belangrijk dat er een eerlijk politiek « contract » wordt gemaakt, mevrouw de minister. We hebben nog een jaar de tijd en u hebt zelf gezegd wat er in die periode nog allemaal moet gebeuren. Ik wijk niet af van mijn principes, maar wij zullen in elk geval in de mate van het mogelijke positief meewerken aan de uitvoering van uw voorstellen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie heb ik twee moties ontvangen. De eerste, ingediend door de dames Nélis en Buyle en de heer Tavernier luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van mevrouw Harnie over de opzegging van het IAO-Verdrag nr. 89 inzake nachtarbeid en het antwoord van de minister van Tewerkstelling en Arbeid,

Vraagt aan de regering de opzegging van de Conventie nr. 89 inzake nachtarbeid te herroepen,

Vraagt dat het protocol van de Conventie nr. 89 geratificeerd wordt, evenals de Conventie nr. 171. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de Mme Harnie sur la dénonciation de la Convention n° 89 de l'OIT sur le travail de nuit et la réponse du ministre de l'Emploi et du Travail,

Invite le gouvernement à révoquer la dénonciation de la convention n° 89 concernant le travail de nuit,

Demande que le protocole de la Convention n° 89 ainsi que la Convention n° 171 soient ratifiés. »

De tweede, ingediend door de heren Didden en Seeuws luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van mevrouw Harnie en het antwoord van de minister van Tewerkstelling en Arbeid,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de Mme Harnie et la réponse du ministre de l'Emploi et du Travail,

Passe à l'ordre du jour. »

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw dinsdag 21 april om 14 uur.

Le Sénat se réunira le mardi 21 avril à 14 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 21 h 45 m.)

(La séance est levée à 21 h 45 m.)

